

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 288/2024-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ] narodenej [REDAKOVANÉ], zastúpenej Michal Mrva – advokátska kancelária, s.r.o., Trenčianska 38, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 22Sa/8/2022 zo 16. augusta 2022 a proti rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Ssk/206/2022 z 20. decembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. marca 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu (ďalej aj „správny súd“) sp. zn. 22Sa/8/2022 zo 16. augusta 2022 (ďalej len „rozsudok správneho súdu“) a rozsudkom najvyššieho správneho súdu sp. zn. 7Ssk/206/2022 z 20. decembra 2023 (ďalej len „napadnutý kasačný rozsudok“). Navrhuje rozsudok správneho súdu a napadnutý kasačný rozsudok zrušiť a vec vrátiť správnenému súdu na ďalšie konanie. Domáha sa i náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na základe žiadosti sťažovateľky z 10. decembra 2008 Nitriansky samosprávny kraj v Nitre vydal rozhodnutie č. NI : CS 21/2009 zo 16. januára 2009, ktorým 31. januára 2009 zrušil povolenie č. NI : 2005/105469 zo 14. decembra 2005, ktorým bolo sťažovateľke povolené poskytovať zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecného lekárstva. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že sťažovateľka požiadala o zrušenie povolenia na poskytovanie zdravotnej starostlivosti z dôvodu pretransformovania sa z fyzickej osoby na právnickú osobu.

3. Registračným listom fyzickej osoby – odhláškou (doručenou Sociálnej poisťovni, pobočke Nové Zámky 28. januára 2009) sťažovateľka oznámila ukončenie podnikania k 31. januáru 2009. Podľa analytického listu daňového subjektu – základné údaje z registra – sťažovateľka bola registrovaná na daň z príjmov fyzickej osoby od 31. marca 2000 do 31. januára 2009 a v tomto období bola registrovaná i na daň z príjmov zo závislej činnosti. V zozname odvádzateľov poistenia je u sťažovateľky od 1. februára 2009 uvedená obchodná spoločnosť Medires, s.r.o.

4. Sociálna poisťovňa, pobočka Nové Zámky vydala 19. októbra 2016 rozhodnutie číslo: 37307-1/2016-NZ, ktorým podľa § 178 ods. 1 písm. a) prvého bodu zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) rozhodla, že samostatne zárobkovo činnéj osobe – sťažovateľke nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 31. januára 2009, ale zaniklo 31. decembra 2010.

5. Proti rozhodnutiu správneho orgánu prvého stupňa sťažovateľka podala odvolanie, ktoré Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „žalovaná“) rozhodnutím č. 37424-2/2017-BA z 18. mája 2017 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) zamietla a napadnuté prvostupňové rozhodnutie potvrdila. Z odôvodnenia rozhodnutia žalovanej vyplýva, že sťažovateľka nespĺnila všetky zákonné podmienky na zánik povinného sociálneho poistenia samostatne zárobkovo činnéj osoby (ďalej aj „SZČO“) k 31. januáru 2009, ale až 31. decembra 2010.

6. Rozhodnutie žalovanej sťažovateľka napadla správnu žalobou z 31. júla 2017.

7. Krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 19Sa/24/2017-83 z 20. februára 2018 tak, že zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej spolu s prvostupňovým rozhodnutím a vec vrátil Sociálnej poisťovni, pobočke Nové Zámky na ďalšie konanie. Sťažovateľke priznal právo na úplnú náhradu trov konania.

8. Proti tomuto rozhodnutiu podala v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť žalovaná.

9. O kasačnej sťažnosti žalovanej najvyšší správny súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 7Sžsk/108/2018 z 30. marca 2022 (ďalej len „prvý rozsudok najvyššieho správneho súdu“) tak, že zrušil rozsudok krajského súdu č. k. 19Sa/24/2017-83 z 20. februára 2018 a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že kasačné námietky sťažovateľky, ktorými namietala nesprávne právne posúdenie veci správnym súdom v zmysle § 440 ods. 1 písm. g) Správneho súdneho poriadku, vyhodnotil ako dôvodné, keďže tieto námietky spôsobili vecnú a právnu správnosť napadnutého rozhodnutia správneho súdu.

10. Najvyšší správny súd v odôvodnení tohto svojho prvého rozsudku poukázal na to, že otázkou postavenia (statusu) lekára ako samostatne zárobkovo činnéj osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení z dôvodu, že bol držiteľom licencie L1A, sa zaoberal a dal na ňu odpoveď veľký senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020, pričom ústavná sťažnosť proti uvedenému rozsudku najvyššieho súdu bola odmietnutá ústavným súdom uznesením č. k. IV. ÚS 610/2021-22 z 30. novembra 2021.

11. Najvyšší správny súd zhrnul, že skutkové zistenia v danej veci potvrdili, že sťažovateľka aj po vydaní rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorým jej k 31. januáru 2009 zrušil rozhodnutie o povolení prevádzkovať zdravotnícke zariadenie, bola aj naďalej držiteľkou licencie č. L1A/NR/0468/05 vydanéj Slovenskou lekárskou komorou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolání lekár v odbore všeobecného lekárstva z 24. augusta 2005 a za predchádzajúce

obdobie vykazovala príjem. Vychádzajúc z uvedeného, Sociálna poisťovňa v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že sťažovateľke ako samostatne zárobkovo činnnej osobe nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie 31. januára 2009, ale až 31. decembra 2010, keďže v intenciách už uvedeného názoru veľkého senátu najvyššieho súdu v spojení s rozhodnutím ústavného súdu sťažovateľka ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. V prípade sťažovateľky ako držiteľky licencie L1A je podľa najvyššieho správneho súdu naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že sťažovateľka ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamena realnú nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia.

12. Krajský súd viazaný rozhodnutiami vyšších súdnych autorít po opätovnom preskúmaní napadnutého rozhodnutia žalovanej v intenciách záverov najvyššieho správneho súdu dospel k záveru, že žaloba sťažovateľky nie je dôvodná, preto ju napadnutým rozsudkom zamietol. Žalovanej právo na náhradu trov konania nepriznal.

13. Po podaní kasačnej sťažnosti sťažovateľkou najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom kasačnú sťažnosť zamietol a žalovanej náhradu trov kasačného konania nepriznal. Kasačný súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že nezistil dôvody, pre ktoré by sa mal odchyliť od logických argumentov a relevantných právnych záverov obsiahnutých v odôvodnení napadnutého rozsudku správneho súdu, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku a nejavia sa ako arbitrárne, ale dávajú zrozumiteľným spôsobom a v dostatočnom rozsahu odpoveď na zásadné právne otázky.

14. Kasačný súd v súvislosti s postavením lekára ako SZČO odkazuje v napadnutom rozsudku na predchádzajúci prvý rozsudok kasačného súdu, ktorý poukázal na právny závery uvedené v rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020, ktorým bolo prekonané jeho skoršie rozhodnutie sp. zn. 1Vs/1/2019. Kasačný súd vzhľadom na to, že uvedený rozsudok veľkého senátu bol analyzovaný už v predchádzajúcom zrušujúcom rozsudku, poukazuje len na jeho záver, že držiteľ licencie L1A má postavenie (status) samostatne zárobkovo činnnej osoby v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. a ďalej vo vzťahu k zániku povinných poistení, že z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax). Na účely § 21 ods. 4 v spojení s § 228 ods. 7 zákona č. 461/2003 Z. z. Sociálna poisťovňa vydala a na svojej webovej stránke zverejnila tlačivo „Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má

oprávnenie podľa osobitného predpisu“, ktoré sa podáva ako súčasť Registračného listu fyzickej osoby – odhlášky z povinného nemocenského poistenia a z povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu zániku týchto poistení. Kasačný súd zdôraznil, že rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu je pre súdy záväzné.

15. Kasačný súd tiež konštatoval, že sťažovateľka v spornom období spĺňala podmienky na status SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010, keďže mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004“) upravujúci podmienky na výkon zdravotníckeho povolania na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe [§ 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.]. Sťažovateľka zároveň v rozhodnom období (roky 2007, 2008, 2009) dosiahla príjem z podnikania, ktorý prevyšoval zákonom ustanovenú hranicu, čím boli splnené podmienky na vznik povinného nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. Nebol tak žiaden dôvod, aby jej povinné poistenia zanikli k 31. januáru 2009. Podanie odhlášky má len deklaratórny účinok a samo osebe nie je hmotnoprávnym dôvodom na zánik povinných poistení, rovnako ako rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorým bolo sťažovateľke zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení.

16. Sociálna poisťovňa podľa kasačného súdu v oboch stupňoch rozhodla v súlade so zákonom č. 461/2003 Z. z., keď rozhodla tak, že sťažovateľke ako SZČO nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie k 31. januáru 2009, ale zaniklo k 31. decembru 2010, keďže sťažovateľka ako držiteľka licencie L1A mala postavenie (status) SZČO v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. októbra 2010 až do zmeny právnej úpravy § 5 cit. zákona účinnej od 1. januára 2011.

II.

Argumentácia sťažovateľky

17. Sťažovateľka uvádza, že jej základné právo na súdnu ochranu bolo porušené jednak formalistickou aplikáciou právnych predpisov a jednak arbitrárnosťou súdmi vydaných rozhodnutí, čo malo za následok to, že v dôsledku týchto rozhodnutí všeobecných súdov bola formálne „prinútená podnikat“, resp. bola považovaná za podnikateľku len na základe skutočnosti, že mala držať licenciu L1A, ktorú nevyužívala (bez toho, aby podnikateľskú činnosť reálne vykonávala, keďže ani nemohla, keď jej v tom bránili iné právne predpisy Slovenskej republiky, ktoré súdy nevzali do úvahy), a následne bola „zbavená majetku“ (bola povinná hradiť odvody do Sociálnej poisťovne), čím došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok.

18. Vo vzťahu k porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy sťažovateľka poukazuje na to, že na rozdiel od krajského súdu a najvyššieho správneho súdu Krajský súd v Trnave rozsudkom sp. zn. 43Sa/9/2021 z 27. septembra 2021 v skutkovo a právne obdobnej vo veci rozhodol odlišne.

19. Sťažovateľka argumentuje, že najvyšší správny súd aj krajský súd mechanicky aplikovali záver obsiahnutý v rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 1Vs 3/2019, avšak jej prípad je odlišný a aplikácia záverov obsiahnutých v uvedenom rozhodnutí veľkého senátu

najvyššieho súdu je neprijateľná, keďže nemá oporu v platnej a účinnej právnej úprave a porušuje ústavné práva sťažovateľky vo vzťahu k slobode podnikania a následne vedie k porušeniu jej práva vlastníť majetok.

20. Sťažovateľka ako držiteľka licencie L1A/NR/0468/05 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecného lekárstva namieta, že závery veľkého senátu najvyššieho správneho súdu, ktorý je možno udržateľný vo vzťahu k niektorým iným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (špecializované ambulancie), sú vo vzťahu k poskytovateľovi všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti úplne vylúčené, keďže právna úprava poskytovania zdravotnej starostlivosti všeobecnými lekármi pre dospelých a pediatriami (všeobecnými lekármi pre deti a dorast) je iná z dôvodu tzv. kapitačných platieb od zdravotných poisťovní, ktoré sú povinnými zmluvnými partnermi takýchto poskytovateľov. Títo poskytovatelia všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti totiž nemajú katalóg zdravotných výkonov, na základe ktorého by mohli od pacientov požadovať priame platby (teda bez nároku na ich úhradu zo strany zdravotnej poisťovne), a preto zákon v § 7 ods. 2 (prvej vete) zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zakotvuje pre zdravotné poisťovne povinnosť uzatvoriť zmluvu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti s každým poskytovateľom všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ak má uzatvorenú dohodu o poskytovaní všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti najmenej s jedným jej poistencom.

21. Sťažovateľka uvádza, že ak teda nemala uzatvorenú zmluvu so žiadnou zdravotnou poisťovňou (čo nemala, nakoľko túto mala od 1. februára 2009 jej obchodná spoločnosť Medires, s.r.o., v ktorej sťažovateľka vykonávala odborného garanta na základe licencie L1C/NR/1671/08 z 11. novembra 2008), nemohla mať ani príjem z poskytovania zdravotnej starostlivosti (ako všeobecný lekár pre dospelých), a to bez ohľadu na skutočnosť, že bola držiteľkou licencie L1A/NR/0468/05 na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecného lekárstva. Bez platne uzatvorenej zmluvy aspoň s jednou zdravotnou poisťovňou totiž ako všeobecný lekár (fyzická osoba) nemala možnosť dostávať úhrady za poskytovanie zdravotnej starostlivosti z verejného zdravotného poistenia, a teda ani dosahovať z tejto činnosti príjem, z ktorého by následne mala platiť sociálne odvody.

22. Sťažovateľka namieta, že správne súdy neodôvodnili, na základe akých skutočností a akej právnej úvahy dospeli k záveru o naplnení formálnej aj materiálnej stránky oprávnenia na výkon jej samostatnej zdravotníckej praxe, pričom považuje za absurdné, aby Sociálna poisťovňa a následne aj súdy posudzovali a hodnotili, či a aké vonkajšie prekážky bránili lekárovi vykonávať samostatnú zdravotnícku prax a priamo mu vnucovali povinnosť využívania predmetnej licencie (L1A) s dôsledkami povinnej platby odvodov aj v prípade, ak síce licenciou disponuje, ale zdravotnícku prax vykonáva iným spôsobom ako na základe licencie L1A. Namieta, že správne súdy sa nevysporiadali s jej argumentáciou, že od 31. januára 2009 nemala pridelený číselný kód poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a ukončenie jeho platnosti bolo k uvedenému dátumu (a aj ten mala pridelený len vo vzťahu k licenci č. L1B/NR/0557/05 a nikdy nie k licenci č. L1A/NR/0468/05). Tento číselný kód je pridelený povinne každému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, pričom bez jeho pridelenia nemôže poskytovateľ vykonávať svoju činnosť, keďže by nevedel napr. predpísať ani liek alebo zdravotnícku pomôcku, či robiť iné úkony, keď číselný kód poskytovateľa je nevyhnutnou súčasťou predpisu.

23. Správny súd a kasačný súd vo svojich rozhodnutiach podľa názoru sťažovateľky bez relevantného odôvodnenia učinili sťažovateľku poskytovateľom zdravotnej starostlivosti, avšak bez možnosti jej poskytovania (nemohla by z tejto činnosti dosahovať príjem a pacientom by ani nemohla predpísať vo svojom mene a na svoju zodpovednosť recept a pod.). V zásade tak slobodu podnikania tieto súdy v prípade sťažovateľky zmenili na povinnosť podnikat', avšak bez toho, aby to bolo sťažovateľke (len na základe samotnej držby licencie) reálne umožnené. Sťažovateľka uvádza, že ak majú subjekty právo slobodne sa rozhodnúť, či budú alebo nebudú vykonávať podnikateľskú aktivitu, je vylúčené, aby zákonodarca týmto subjektom (alebo niektorým z nich) výkon podnikateľskej aktivity nanútil autoritatívnym rozhodnutím.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

24. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 20, čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým kasačným rozsudkom.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

25. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

26. Ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľka mala proti napadnutému rozsudku krajského súdu k dispozícii opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej základných práv účinne poskytuje.

27. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka mohla podať kasačnú sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší správny súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka kasačnú sťažnosť podala a rozhodol o nej najvyšší správny súd rozsudkom sp. zn. 7Ssk/206/2022 z 20. decembra 2023. Právomoc najvyššieho správneho súdu rozhodnúť o kasačnej sťažnosti sťažovateľky v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

28. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom kasačného súdu:

29. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, stojacim mimo sústavy všeobecných súdov. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

30. Ťažiskom ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľky s aplikáciou právnych záverov uvedených v rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020 na jej právnu vec, pričom sťažovateľka namieta prílišný formalizmus najvyššieho správneho súdu v súvislosti s aplikáciou relevantných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010 v spojení so zákonom č. 578/2004 Z. z. Sťažovateľka tiež namieta, že napadnutý rozsudok kasačného súdu nie je dostatočne odôvodnený, nie je presvedčivý a je v „zrejmom rozpore s platnou a účinnou právnou úpravou (tak zákonnou, ako aj ústavnou)“.

31. V súvislosti s námietkou sťažovateľky, že najvyšší správny súd nesprávne aplikoval právne závery rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1Vs/3/2019 z 24. novembra 2020 v jej právnej veci (poukazujúc na jej špecifiká), a s námietkou, že pri aplikácii relevantných ustanovení zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010 v spojení so zákonom č. 578/2004 Z. z. postupoval príliš formálne, ústavný súd konštatuje, že najvyšší správny súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom posúdil splnenie podmienok na status sťažovateľky ako SZČO podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010, keď dospel k záveru, že v posudzovanom období mala oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu [§ 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z.] a tiež že zároveň v rozhodnom období (roky 2007, 2008, 2009) dosiahla príjem z podnikania, ktorý prevyšoval zákonom ustanovenú hranicu, čím boli splnené podmienky na vznik povinného nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia podľa § 14 ods. 1 písm. b) a § 15 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. Kasačný súd pritom doplnil, že k zániku povinných poistení z dôvodu vzniku pracovného pomeru u poskytovateľa zdravotníckeho zariadenia, v ktorom lekár musí mať licenciáciu L1B, môže povinné poistenie lekára ako SZČO z titulu držby licencie L1A zaniknúť iba vtedy, ak držiteľ licencie L1A splní svoju povinnosť podľa § 227 ods. 2 písm. a) a § 228 ods. 3 a 7 v spojení s § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. a pobočke Sociálnej poisťovne predloží vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby uvedenej v § 5 písm. c), teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

32. Ústavný súd zdôrazňuje, že predmetom prieskumu v posudzovanom prípade bolo splnenie podmienok na vznik, resp. trvanie povinného nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia sťažovateľky v rozhodnom období podľa už uvedených zákonných ustanovení, pričom splnenie ďalších podmienok vykonávania samostatnej zdravotníckej praxe, ktoré stanovujú iné právne predpisy a na ktoré poukazuje sťažovateľka ako na špecifiká jej prípadu (prax v odbore všeobecného lekárstva a s tým súvisiace zmluvné vzťahy so zdravotnými poisťovňami, pridelenie číselného kódu Úradom pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou), nie je pre posúdenie statusu sťažovateľky na účely zákona č. 461/2003 Z. z. účinného do 31. decembra 2010 v spojení so zákonom č. 578/2004 Z. z. relevantné.

33. Ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný záver najvyššieho správneho súdu, že v prípade sťažovateľky ako držiteľky licencie L1A je naplnená formálna aj materiálna stránka oprávnenia na výkon činnosti, pretože neexistuje žiadna vonkajšia prekážka nezávislá od jej vôle ako držiteľky tejto licencie, ktorá by jej bránila vykonávať samostatnú zdravotnícku prax, teda poskytovať zdravotnú starostlivosť v zdravotníckom zariadení prevádzkovanom iným poskytovateľom alebo na inom mieste. Skutočnosť, že sťažovateľka ako držiteľka tejto licencie L1A uvedenú licenciu nevyužívala, neznamená reálnu nemožnosť jej využívania. Na to, aby licencia L1A nebola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., by musela existovať objektívna nemožnosť vykonávať činnosť, ktorá nespočíva v konaní, resp. nekonaní držiteľa oprávnenia, pričom takáto okolnosť z argumentácie sťažovateľky nevyplýva.

34. Námietku sťažovateľky, že zákonodarca, resp. správne orgány a správne súdy, jej výkon podnikateľskej aktivity „*nanútil autoritatívnym rozhodnutím*“, ústavný súd považuje za neopodstatnenú, keďže sťažovateľka mala možnosť Sociálnej poisťovni predložiť vyhlásenie, že odo dňa vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnej osoby uvedenej v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z., teda že od uvedeného dňa nevykonáva činnosť na základe licencie L1A (t. j. samostatnú zdravotnícku prax).

35. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého.

36. Sťažovateľka, ktorá je v konaní pred ústavným súdom kvalifikovane právne zastúpená, stavia ústavný súd práve do pozície súdu vyššej (ďalšej) inštancie, ktorý by mal nanovo prehodnocovať skutkový stav a z neho vyplývajúce právne závery. Takýto postup však s odkazom na už citovanú judikatúru nie je v konaní podľa čl. 127 ústavy možný.

37. Pre posúdenie zachovania základného práva na súdnu ochranu je relevantné, že pri rozhodovaní o kasačnej sťažnosti sa kasačný súd zrozumiteľne a ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s argumentáciou sťažovateľky a objasnil závery, ktoré ho viedli k jej zamietnutiu. Argumentáciu najvyššieho správneho súdu ústavný súd považuje v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a zrozumiteľnú, založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení relevantných právnych predpisov, ako aj v záveroch veľkého senátu najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodovaním

o kasačnej sťažnosti, ktorou sťažovateľka napadla rozhodnutie krajského súdu o jej žalobe proti rozhodnutiu žalovanej, ktorým potvrdila prvostupňové rozhodnutie správneho orgánu, že samostatne zárobkovo činnéj osobe – sťažovateľke nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 31. januára 2009, ale zaniklo 31. decembra 2010.

38. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého kasačného rozsudku najvyššieho správneho súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že nevybočuje z aplikačnej praxe kasačného súdu v súvislosti s posudzovaním kasačnej sťažnosti proti rozhodnutiu krajského súdu o žalobe proti rozhodnutiu žalovanej vo veci trvania povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia sťažovateľky, nemožno mu pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle, a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

39. K argumentácii sťažovateľky, že v obdobných veciach rozhodujú správne súdy inak, ako rozhodol napadnutým rozsudkom kasačný súd, ústavný súd považuje za potrebné poznamenať, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru správnych súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8a ods. 4, § 24d ods. 1 písm. b) a § 24e ods. 3 písm. b)] zveruje najvyššiemu správne súdu, keď mu okrem iných priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Preto, ak správne súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno z takéhoto ich postupu mechanicky vyvodzovať porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, pričom ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie a princíp minimalizácie zásahov do činnosti súdov, ktorý štandardne uplatňuje vo svojej judikatúre, do takéhoto (vo všeobecnosti nežiaduceho) stavu vstupuje len v ojedinelých prípadoch. Vo veci sťažovateľky ústavná akceptovateľnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku kasačného súdu vylučuje, aby ústavný súd uplatnil výnimku zo svojho štandardného prístupu.

40. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

41. Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie čl. 12 ods. 1 ústavy, ústavný súd dáva do pozornosti svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že čl. 12 ods. 1 má charakter ústavného princípu, ktorý sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Tieto ustanovenia ústavy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ak ústavný súd nedospeje k záveru, že boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa, neexistuje ani dôvod na vyslovenie porušenia označeného ustanovenia ústavy (m. m. IV. ÚS 119/07).

42. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 a čl. 35 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že ich porušenie sťažovateľka namieta v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Keďže dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného

práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci nemohlo dôjsť ani k porušeniu uvedených základných práv. Preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

43. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu